

Nadzór Prezesa NBP nad funkcjonowaniem schematów płatniczych

Z początkiem 2017 r. polski system finansowy został wzbogacony o nowy publicznoprawny nadzór finansowy, wykonywany przez Prezesa NBP. Niniejszy artykuł, wykorzystując głównie metodę dogmatyczno-prawną, podejmuje próbę przybliżenia pojęcia schematu płatniczego oraz ogólnego scharakteryzowania tego nadzoru poprzez określenie jego relacji z nadzorem nad systemami płatniczymi, określenie jego zakresu przedmiotowego i podmiotowego, a także przez wskazanie jego funkcji i stosowanych w jego ramach środków nadzorczych.

WITOLD SROKOSZ

Pojęcie systemu płatności i schematu płatniczego

Według Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei system płatności składa się ze zbioru instrumentów, procedur bankowych i, zazwyczaj, systemów międzybankowych transferów funduszy zapewniających obieg pieniężny¹. Podobnie schemat płatniczy jest pojęciem wykorzystywanym w praktyce (w konkretnych rozwiązaniach technologicznych) i w ekonomii, które można różnie definiować, np. jako system powiązań pomiędzy operatorem, użytkownikami instrumentów płatniczych i akceptantami, w ramach których obowiązują jednolite zasady realizacji transakcji². Dla prawnych potrzeb konieczne okazało się jednak legalne zdefiniowanie tych pojęć. Na poziomie prawa unijnego system płatności został zdefiniowany w art. 4 pkt 6 dyrektywy PSD³, a następnie w brzmiącym prawie

¹ A payment system consists of a set of instruments, banking procedures and, typically, interbank funds transfer systems that ensure the circulation of money – zob. Committee on Payment and Settlement Systems, *A glossary of terms used in payments and settlement systems*, Bank for International Settlements, March 2003, s. 38, opubl. http://www.bis.org/cpmi/glossary_030301.pdf, dostęp: 4.04.2017 r.

² M. Kisiel, *Niekartowe schematy płatności bezgotówkowych w Polsce*, wersja 1.0, s. 7; opubl. https://www.nbp.pl/systemplatniczy/obrot_bezgotowkowy/niekartowe-Polska.pdf, dostęp: 4.04.2017 r. W podanej definicji operator to bank, instytucja płatnicza lub inny podmiot ustalający zasady funkcjonowania systemu, przy czym operator może również pełnić funkcję podmiotu wydającego instrumenty płatnicze stosowane w systemie; użytkownicy to osoby posługujące się instrumentami płatniczymi wydawanymi w ramach systemu na podstawie umowy z wydawcą instrumentu lub operatorem, natomiast akceptanci to podmioty, które podpisały umowy z operatorem systemu lub agentem rozliczeniowym, ustalające zasady akceptacji i rozliczania instrumentów płatniczych działających w ramach systemu.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/64/WE z 13.11.2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz. Urz. UE L 319, s.1), dalej: „PSD”.